

Zowel scholen als kennisinstellingen zijn blij met de WOA¹

Drie kennisinstellingen (UvA, HvA, Kohnstamm Instituut) en drie Amsterdamse schoolbesturen (ASKO, STAIJ en Sirius) begonnen in 2016 met de Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam (WOA)². Sindsdien is er een effectieve netwerkorganisatie opgebouwd waarin deze partners samen praktijkonderzoek uitvoeren. De opbrengsten van de onderzoeken dragen bij aan de kwaliteit van het onderwijs van de deelnemende scholen. Erna van Hest³ is vanaf het begin algemeen coördinator van de WOA.

De afgelopen jaren stond het WOA-onderzoek in het teken van het thema ‘Diversiteit’, maar sinds schooljaar 2019-2020 wordt daarnaast onderzoek uitgevoerd naar het thema ‘Gelijke onderwijskansen’. Met dit nieuwe thema hebben zich tevens twee nieuwe schoolbesturen bij de werkplaats aangesloten: de Almeerse Scholengroep (ASG) en Zaan Primair. Daarmee heeft de werkplaats nu ook partners buiten de stad Amsterdam.

Zo plat mogelijk

De WOA fungeert als een flexibel netwerk van groepen en teams, die ieder eigen taken en verantwoordelijkheden hebben. Centraal staan de leerteams op de scholen die de onderzoeken uitvoeren. Een leerteam is schoolgebonden of bovenschools samengesteld en bestaat uit een leerteamcoördinator, leerkrachten, studenten en onderzoekers. Een WOA-breed onderzoeksteam ondersteunt en adviseert de leerteams bij de uitvoering van het onderzoek en coördineert en bespreekt de verschillende WOA-onderzoeken.

Daarnaast zijn er een regiegroep en een stuurgroep. De regiegroep stelt op basis van consultatie binnen de consortiumorganisaties een gezamenlijke onderzoeksagenda op, bewaakt de voortgang en de kwaliteit van de onderzoeken en bereidt subsidieaanvragen voor. De stuurgroep stelt de gezamenlijke onderzoeksagenda vast en bewaakt het budget en de realisatie van de doelen van de werkplaats.

Algemeen coördinator Erna van Hest maakt deel uit van de regiegroep en de stuurgroep, en zorgt samen met een onderzoekskoördinator voor de verbinding, communicatie en afstemming tussen de verschillende geledingen van de werkplaats. “Essentieel is dat de werkplaats uitgaat van gedeeld eigenaarschap”, zegt Van Hest. “Dat betekent onder meer dat we alleen onderzoek doen naar thema’s die voor beide partijen – scholen en kennisinstellingen – betekenisvol zijn, en dat we dat doen in een zo plat mogelijke structuur met korte lijnen.”

---

¹ Dit artikel beschrijft de activiteiten van de WOA in het PO (WOA PO). Daarnaast vindt er onderzoek plaats in het VO (WOA VO).

² Eind 2019 verscheen het boek ‘[Drie jaar Werkplaats Diversiteit](#)’. Deze publicatie schetst de structuur en werkwijze van de WOA, geeft voorbeelden van uitgevoerd praktijkonderzoek en beschrijft de opbrengsten en de geleerde lessen.

³ Erna van Hest is onderwijsdirecteur van de afdeling Pedagogische Wetenschappen en Onderwijswetenschappen van de UvA en directeur van de Universitaire Pabo van Amsterdam

Opbrengsten verspreiden

Al het onderzoek dat in de WOA wordt uitgevoerd is gericht op vragen uit de praktijk. Veel onderzoeken leveren, naast kennis, concrete werkwijzen of instrumenten op. “Interessant is bijvoorbeeld de ontwikkeling van een dialooginstrument aan de hand waarvan je het gesprek over diversiteit in de school kunt voeren”, vertelt Van Hest. “Een ander voorbeeld van een concrete opbrengst is de Ouderkamer, die een van de scholen heeft opgezet op basis van onderzoek dat was gericht op de versterking van ouderbetrokkenheid. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden van hele concrete opbrengsten.”

Om te bewerkstelligen dat zoveel mogelijk scholen profiteren van de uitkomsten van de WOA-onderzoeken en van de ontwikkelde instrumenten, heeft de WOA het [kennisknooppunt IAmEducation](#) ingericht. Daar zijn alle opbrengsten van de WOA te vinden. “Ook de betrokken schoolbesturen zijn natuurlijk verantwoordelijk voor de implementatie en verspreiding van de opbrengsten”, vindt Van Hest. “Zij moeten ervoor zorgen dat de resultaten van de leerteams worden gedeeld met andere scholen en waar mogelijk worden opgenomen in de beleidsplannen van het bestuur en in de schoolplannen van individuele scholen.”

Het delen en verspreiden van opbrengsten is de komende tijd een belangrijk aandachtspunt, want de werkplaats wil bewerkstelligen dat er ook breder, buiten de lokale WOA-context, wordt geprofiteerd van de opbrengsten van het onderzoek dat binnen de WOA wordt uitgevoerd. Van Hest: “We gaan bekijken hoe we de resultaten van de leerteams kunnen opschalen, zodat wat in een lokale context is ontwikkeld ook interessant is voor andere contexten. In het recent gestarte onderzoeksproject ‘Gelijke onderwijskansen’ hebben we nadrukkelijk de opdracht gekregen om interventies te ontwikkelen die ook buiten de WOA-context kunnen worden gebruikt. Omdat daarvoor specifieke onderzoekskennis en een bepaalde methodische aanpak nodig zijn, vereist dit extra inzet van de betrokken onderzoekers.”

Boundary projecten

Niet alleen de scholen/het onderwijs profiteren van het onderzoek dat in de werkplaats wordt uitgevoerd. Het is de bedoeling dat ook de kennisinstellingen en onderzoekers baat hebben bij de deelname aan de WOA. Van Hest: “Wij proberen praktijkonderzoek door te trekken naar praktijkgericht onderzoek, omdat we het belangrijk vinden dat het WOA-onderzoek is gericht op gebieden die voor beide partijen interessant zijn. Alleen dan ontstaat er aan allebei de kanten eigenaarschap en een sterke betrokkenheid. We noemen dat ‘boundary projecten’.”

Dat de betrokken onderzoekers en kennisinstellingen baat hebben bij hun participatie in de werkplaats staat trouwens buiten kijf. Zo geeft het de onderzoekers een goede ingang in de onderwijspraktijk. Door hun deelname aan de WOA beschikken zij over een consortium van scholen die ze kunnen benaderen om mee te werken aan hun eigen wetenschappelijk onderzoek. “Er draait al een aantal onderzoeken waar werkplaatsscholen bij betrokken zijn”, zegt Van Hest. “Ook zie ik op onze afdeling van de UvA dat de maatschappelijke relevantie van onderzoek steeds meer aandacht krijgt. Daar heeft de werkplaats zeker aan bijgedragen.”

Drie subthema's

Hoewel er nog altijd WOA-onderzoek wordt uitgevoerd rond het thema 'Diversiteit', zal er de komende periode veel aandacht gaan naar het nieuwe onderzoeksproject 'Gelijke onderwijskansen'. In dit project zijn tien leerteams van vijf verschillende schoolbesturen bezig met de opzet van onderzoeken die zijn gericht op drie subthema's: taal, leerkrachtverwachtingen en buitenschoolse kennisbronnen. "Op het gebied van deze drie subthema's gaan de leerteams interventies ontwikkelen om kansenongelijkheid in het onderwijs tegen te gaan", vertelt Van Hest. "Zo is er bijvoorbeeld een onderzoek in ontwikkeling dat is gericht op de relatie tussen de thuistaal en de schooltaal. Ook zijn er leerteams die gaan onderzoeken hoe bestaande interventies op scholen kunnen worden geoptimaliseerd. Het onderzoeksthema 'Gelijke kansen' biedt al met al ontzettend veel mogelijkheden, maar voorop staat dat de leerteams aan de slag gaan met vragen die rond dit thema op de scholen leven."